

Sygn. akt III Ca 1718/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Tomasz Tatarczyk

Sędzia SO Krystyna Hadryś (spr.)

Sędzia SO Lucyna Morys-Magiera

Protokolant Aleksandra Sado-Stach

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2014 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w W., Zakładowi Karnemu w N. i Zakładowi Karnemu w R.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 20 czerwca 2013 r., sygn. akt I C 692/10

- 1. zmienia zaskarżony wyrok o tyle tylko, że w punkcie 3 uchyla przyznanie Zakładowi Karnemu w N. ze Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Rybniku kwoty 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 2. oddala w pozostałym zakresie apelację;**
- 3. przyznaje adwokatowi A. M. (M.) od Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Rybniku kwotę 73,80 zł (siedemdziesiąt trzy złotych i osiemdziesiąt groszy), w tym kwotę 13,80 zł (trzynaście złotych i osiemdziesiąt groszy) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Lucyna Morys-Magiera SSO Tomasz Tatarczyk SSO Krystyna Hadryś

Sygn. akt III Ca 1718/13

UZASADNIENIE

Powód D. K. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w W., Zakładowi Karnemu w N. oraz Zakładowi Karnemu w R. zażądał zasądzenia na swoją rzecz kwoty 59.000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wydania orzeczenia do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za poniesiony uszczerbek na zdrowiu psychicznym, a także o zasądzenie 10.000 zł na rzecz funduszu poszkodowanych w wypadkach. Pismem z dnia 24 maja 2012r. powód zmodyfikował powództwo, żądając zasądzenia na swoją rzecz kwoty 66.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia

wniesienia pozwu tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, z zastrzeżeniem, iż powód domaga się po 1/3 z tej kwoty od każdego z pozwanych Zakładów Karnych, tj. po 22.000 zł. Zarazem powód podtrzymał żądanie zasądzenia kwoty 10.000 zł na wskazany cel społeczny. Strona powodowa wniosła również o nieobciążanie powoda kosztami postępowania w wypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia. Jako podstawę roszczeń wskazano art. 417 § 1 kc, art. 24 § 1 kc, art. 448 kc oraz art. 77 Konstytucji.

Uzasadniając żądanie pozwu wskazał, iż przebywał w Zakładzie Karnym w W. w okresie od dnia 7 maja 2008 r. do dnia 15 stycznia 2009 r., w Zakładzie Karnym w N. w okresie od dnia 15 stycznia 2009 r. do dnia 12 czerwca 2009 r., natomiast w Zakładzie Karnym w R. był osadzony w okresach od 27 lutego 2008 r. do 4 kwietnia 2008 r., od dnia 17 lutego 2010 r. do dnia 19 października 2010 r. oraz od 7 lipca 2011 r. Zdaniem powoda warunki panujące w wymienionych jednostkach penitencjarnych urągały jego godności ludzkiej, prawu do intymności i prywatności. Powód przebywał w przeludnionych, zabrudzonych i zarobaczonych celach mieszkalnych, w złych warunkach higieniczno-sanitarnych, mając dostęp jedynie do zimnej wody. Cele były nienależycie wyposażone, brakowało środków czystości, także służących do utrzymywania urządzeń sanitarnych w należytym stanie. Był zmuszony załatwiać swoje potrzeby fizjologiczne w warunkach niezapewniających poczucia komfortu, ponieważ cele nie miały odrębnych toalet, a umiejscowienie i rozmiary kąpek sanitarnych w celach nie zapewniały intymności. Czasem również dostęp do łazienek był ograniczony z powodu zbyt małej ich ilości w stosunku do liczby osadzonych. Poważny problem stanowiła także temperatura panująca w celach, zwłaszcza w okresie zimowym była ona za niska, do czego przyczyniały się nieszczelne okna. Latem z kolei w pomieszczeniach było duszno. Posiłki podawane w zakładach karnych cechowała niewłaściwa temperatura oraz jakość, a ich spożywanie odbywało się w celach, które nie były do tego celu przystosowane. Opieka medyczna była niewystarczająca, bowiem badania lekarskie były wykonywane oględnie, pomijano zgłaszane problemy zdrowotne, a na wszystkie dolegliwości przepisywano lek przeciwbólowy. Z powodu urlopu dentysty powód nie uzyskał pomocy przy bólu zęba. Nadto, zdaniem powoda był on niegodziwie i poniżająco traktowany przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Ignorowano m.in. jego ustne skargi na robactwo i różne prośby, zwracano się do niego w sposób wulgarny, często przeszukiwano, co było odczuwane przez powoda jako naruszenie jego godności osobistej i dyskryminowanie. Jeśli chodzi o Zakład Karny w W. powód wskazał, iż na teren stołówki swobodnie wchodziły koty.

Odnośnie Zakładu Karnego w N. powód podał, iż tamtejsze cele wymagały remontu, były zarobaczone, brakowało również oddzielnych toalet w celach. Przeprowadzone remonty, dezynsekcje oraz inne sposoby walki z insektami były ograniczone i nie rozwiązywały problemu w celi powoda. Powód zarzucił, iż w Zakładzie Karnym w R. odłączany jest prąd, do cel nie jest doprowadzana ciepła woda, aby się wykąpać w ciepłej wodzie zmuszony jest czekać tydzień, a z gnijącego parkietu unosi się nieprzyjemny zapach. Według powoda przebywał w warunkach przeludnienia przez okres 14 dni, na które wyraził zgodę, okres ten jednak został bezprawnie przedłużony o dalsze 12 dni, pomimo braku zgody sędziego penitencjarnego.

W odpowiedzi na pozew, a także innych pismach procesowych składanych w toku postępowania pozwani wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Dyrektor Zakładu Karnego w W. zaprzeczył podanym przez skazanego okolicznościom, wskazując, iż od dnia 7 maja 2008 r. do dnia 7 listopada 2008 r. powód przebywał w zakładzie typu półotwartego. Zakład ten cechuje się swobodą przemieszczania się skazanych po terenie całego pawilonu przez całą dobę, natomiast w określonych porach dnia także po terenie zakładu typu półotwartego. Toalety oraz łazienki znajdują się poza salami mieszkalnymi. Posiłki konsumowane są na stołówce, która znajduje się, podobnie jak pozostała infrastruktura typu boiska, biblioteka, poza pawilonami mieszkalnymi. Pomieszczenia, w których przebywają osadzeni spełniają normy przewidziane przez art. 110 kkw, tj. każdy skazany ma zapewnione miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę oraz odpowiednie oświetlenie do czytania i pracy. Pozwany stale prowadzi działania profilaktyczne w zakresie zwalczania insektów, stosowne zabiegi dezynfekcji, deratyzacji i dezynsekcji przeprowadzane są także na zgłoszenie osadzonych. Powód w dalszym okresie przebywał na oddziale aresztu śledczego, który to budynek został oddany do użytku w 2006 r. i spełnia wszelkie normy budowlane oraz higieniczne przewidziane dla tego rodzaju obiektów. W obiekcie tym toalety znajdują się w celach mieszkalnych, a

także stół i krzesła, umożliwiające spożycie posiłku w celi. Pozwany zaprzeczył, by powód był traktowany niegodnie w trakcie pobytu w jednostce przez tut. pracowników i funkcjonariuszy Służby Więziennej. Wskazał, iż dokonanie przeszukania osadzonych oraz ich cel leży w granicach ich kompetencji. Podkreślił, iż powód nie składał skarg związanych z podnoszonymi żądaniem.

Pozwany Zakład Karny w N. podał, iż w okresie przebywania powoda w tamtejszej jednostce, zakład nie był przeludniony. Osadzonym dostarczano środki czystości zarówno do utrzymania higieny osobistej, jak i czystości w celach i oddziale mieszkalnym. Dezynfekcje, dezynsekcje oraz deratyzację zakładu zapewnia zewnętrzna firma, zgodnie z zawartymi umowami. Pozwany zaprzeczył, iż powód był traktowany przedmiotowo w czasie pobytu w jednostce. Pozwany wskazał, iż kąpiki sanitarne w celach są wyodrębnione od reszty pomieszczenia i są wyposażone w urządzenia sanitarne (ubikacja, umywalka), zapewniona jest zimna bieżąca woda, znajdują się tam również półki na środki higieny osobistej. Ciepła kąpiel jest zapewniona raz w tygodniu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. nr 152 poz. 1493). Remonty cel odbywają się stopniowo według ustalonego harmonogramu, pozwany podał również, że celi nr 411 zajmowana przez powoda poddawana była bieżącym remontom, zgodnie ze zgłoszeniami ze strony osadzonych. Pozwany, powołując się na wybrane losowo jądłospisy, wskazuje, iż dostarczane wyżywienie było odpowiednie. Podał również, iż zakład korzysta z miejskiego ogrzewania, co pozwala zapewnić w celach właściwą temperaturę. Wszelkie ubytki w stolarnie okiennej są reperowane na bieżąco. Zdaniem pozwanego ukaranie powoda za niewłaściwy strój znajduje oparcie w przepisach kkw. Odnośnie przeludnienia, to pozwany wskazał, że zawsze osadzeni byli uprzedzani o konieczności umieszczenia w celach nie spełniających norm powierzchni przypadającej dla jednego skazanego, a wychowawcy informowali o szerszej ofercie zajęć poza celami, dłuższych spacerach i innych środkach złagodzenia przebywania w warunkach przeludnienia w zakładzie karnym. W opinii pozwanego powód podpisując się pod decyzjami w tym przedmiocie, akceptował przedstawiony stan

Dyrektor Zakładu Karnego w R. przyznał, iż w czasie odbywania przez powoda kary zakład karny był w niewielkim stopniu przeludniony. Jednakże w celach, w których przebywał powód przekroczenia były niewielkie i nie miały one charakteru permanentnego. Działanie pozwanego miało jednak oparcie w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, w mianowicie art. 248 § 1. W takiej sytuacji zakład niezwłocznie powiadamiał sędziego penitencjarnego. Decyzje dyrektora zakładu były utrzymywane w mocy. Począwszy od 6 grudnia 2009 r. powód był osadzony zgodnie ze znowelizowanymi przepisami kodeksu karnego wykonawczego i tak na mocy decyzji był osadzony na okres 14 dni w celi, której powierzchnia wynosiła nie mniej niż 2 m². Na przedłużenie tego okresu sędzia penitencjarny nie wyraził zgody. Zdaniem pozwanego osadzenie powoda w celi bez zapewnienia powierzchni 3 m² przypadającej na każdego osadzonego nie miało charakteru bezprawnego, natomiast sam fakt niezachowania przedmiotowej normy nie oznacza, iż warunki były niegodziwe. Pozwany przyznał jednak, iż w okresie od 15 kwietnia 2010 r. do dnia 20 kwietnia 2010 r. w zbyt gęsto zaludnionej celi, pomimo braku zgody sędziego penitencjarnego na osadzenie powoda we wskazanych warunkach. Odnośnie pozostałych zarzutów powoda względem warunków panujących w Zakładzie Karnym w R., pozwany zapewnił godziwe warunki bytowe i pełną realizację uprawnień przewidzianych stosownymi przepisami. Osadzony ma do swojej dyspozycji łóżko, miejsce do spożywania posiłków, odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne. Sprzęty kwaterunkowe podlegają sukcesywnym naprawom. Cele są odpowiednio oświetlone, a nadto skazani mogą za zgodą dyrektora posiadać lampki nocne. Z uwagi na zamknięty typ zakładu w celach znajdują się kąpiki sanitarne, których pełna zabudowa będzie możliwa dopiero przy kapitalnym remoncie budynku. Stan techniczny cel i sanitariatów jest odpowiedni. O czystość cel dbają sami osadzenia, zakład zapewnia w tym celu odpowiednie środki czystości, także przeznaczone do higieny osobistej. Wentylacja grawitacyjna w zakładzie jest sprawna. Temperatura w celach regulowana jest przy pomocy automatycznego urządzenia w zależności od temperatury na zewnątrz. Posiłki spełniają wymagania wartości dziennej normy wyżywienia oraz rodzaju diety określone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 2.09.2003 r. (Dz. U. nr 167 poz. 1633) i są objęte systemem kontroli jakości (...) Powód ma także zapewnioną opiekę lekarską i bezpłatnie otrzymuje lekarstwa, ma zapewnioną możliwość spędzania czasu wolnego poza celą na różnych zajęciach. Pozwany stanowczo twierdzi, że powód był traktowany z poszanowaniem godności i nigdy nie stosowano względem niego niedopuszczalnych

form postępowania. Skargi osadzonych nie miały wpływu na rozpatrywanie ich próśb, realizację uprawnień, o czym świadczy chociażby aktualne zatrudnienie powoda za wynagrodzeniem. Zdaniem pozwanego warunki w jakich przebywał powód nie wykroczyły poza uciążliwości wiążące się z pobytem w zakładzie karnym, a traktowanie nie nosiło znamion niehumanitarnego karania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rybniku oddalił powództwo, przyznał pełnomocnikowi powoda, ustanowionemu z urzędu radcy prawnemu A. M. ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Rybniku kwotę 4579 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 4428 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego - w tym kwotę 828 zł tytułem podatku od towarów i usług; przyznał pozwanemu Zakładowi Karnemu w N. ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Rybniku kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, tj. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, odstępując od obciążania powoda niniejszymi kosztami.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że powód przebywał w Zakładzie Karnym w W. od 7 maja 2008 r. do 15 stycznia 2009 r. W okresie do 7 listopada 2008 r. powód odbywał karę pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego, którego rygorzy przewidują znaczną swobodę przemieszczania się osadzonych. Pawilony G i H należą do nowszych budynków, osadzeni spiąją w salach wieloosobowych. Każdy pawilon ma odrębnie toalety, umywalnie i łaźnie poza salami mieszkalnymi. W kolejnym okresie powód przebywał w pawilonie A przeznaczony na oddział aresztu śledczego. Pawilon ten został oddany do użytku w 2006 r. i spełnia wymagania budowlane oraz sanitarne przewidziane dla jednostek zakładów karnych. Administracja zakładu reaguje na wnioski, prośby i skargi osadzonych. Pomieszczenia, w których przebywają osadzeni spełniają normy, tj. każdy skazany ma zapewnione miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę oraz odpowiednie oświetlenie do czytania i pracy. Pozwany stale prowadzi działania profilaktyczne oraz doraźne w zakresie dezynfekcji, deratyzacji i dezynsekcji. Posiłki odpowiadają normom pod względem kaloryczności, urozmaicenia i składu. Funkcjonariusze Służby Więziennej działają w ramach swych kompetencji. Na terenie zakładu znajduje się biblioteka, świetlica, siłownia, boiska i stołówka, powód nie korzystał jednak ze wszystkich wskazanych obiektów. Więźniowie wyznaczeni do sprzątania łazienek nie zawsze wywiązywali się ze swoich obowiązków.

W dniu 15 stycznia 2009 r. powód został przetransportowany do Zakładu Karnego w N., w którym przebywał do dnia 12 czerwca 2009 r. Powód został tam zakwaterowany w celach nr 411 i 438 na oddziale IV. W okresie przebywania powoda w jednostce, zakład nie był przeludniony. Pozwany zapewnia właściwe wyżywienie, dokonuje bieżących napraw i remontów. Zewnętrzny podmiot świadczy usługi dezynfekcji, dezynsekcji oraz deratyzacji, także po zgłoszeniu doraźnej potrzeby. (...) ciepła jest dostarczana przez miejskie przedsiębiorstwo energetyczne. Osadzonym dostarczano środki czystości zarówno do utrzymania higieny osobistej, jak i czystości w celach i oddziale mieszkalnym, za co byli odpowiedzialni. Funkcjonariusze Służby Więziennej działają w ramach kompetencji, w tym dotyczących przeprowadzania kontroli osobistych osadzonych. Powód nie składał pisemnych skarg w przedmiocie traktowania przez funkcjonariuszy. Kąćki sanitarne w celach są wyodrębnione od reszty pomieszczenia i wyposażone w urządzenia sanitarne, zapewniona jest zimna bieżąca woda. Ciepła kąpiel jest zapewniona raz w tygodniu. Remonty cel odbywają się stopniowo według ustalonego harmonogramu. Cella nr 411 zajmowana przez powoda poddawana była bieżącym remontom, zgodnie ze zgłoszeniami ze strony osadzonych. Dostarczane wyżywienie było odpowiednie. Zakład korzysta z miejskiego ogrzewania, co pozwala zapewnić w celach właściwą temperaturę. Wszelkie ubytki w stolarnie okiennej są reperowane na bieżąco. Powód był karany dyscyplinarnie za niewłaściwy strój. Osadzeni byli uprzedzani o konieczności umieszczenia w celach nie spełniających norm powierzchni przypadającej dla jednego skazanego, a wychowawcy informowali o szerszej ofercie zajęć poza celami, dłuższych spacerach i innych środkach złagodzenia przebywania w warunkach przeludnienia w zakładzie karnym. Powód nie korzystał ze wszystkich możliwości spędzenia czasu poza celą, jednakże odbywał spacer.

W Zakładzie Karnym w R. powód przebywał w okresach od 27 lutego 2008 r. do 4 kwietnia 2008 r., od dnia 17 lutego 2010 r. do dnia 19 października 2010 r. oraz od 7 lipca 2011 r. do chwili obecnej. W podanych okresach w jednostce miało miejsce przeludnienie, zakład jednak wywiązywał się z obowiązku zawiadamiania sędziego penitencjarnego zgodnie z odpowiednimi przepisami, a począwszy od 6 grudnia 2009 r. stosowano w tym zakresie znowelizowane przepisy. Powód przejściowo był umieszczany w zbyt gęsto zaludnionej celi. Na mocy decyzji nr (...) z dnia 1.04.2010

r. powód został osadzony w celi przeludnionej na okres 14 dni tj. od 1 kwietnia do 15 kwietnia 2010 r. Pomimo, iż sędzia penitencjarny nie wyraził zgody na przedłużenie tego stanu, powód spędził we wskazanych warunkach 5 dni tj. od 15 kwietnia do 20 kwietnia 2010 r. kolejny raz powód został osadzony w celi nie zapewniającej powierzchni 3 m² każdemu osadzonemu na mocy decyzji z dnia 4 czerwca 2012 r., a okres ten za zgodą sędziego penitencjarnego został przedłużony zarządzeniem z dnia 12 czerwca 2012 r. do dnia 2 lipca 2012 r. Pozwany zapewnił godziwe warunki bytowe zgodnie z odpowiednimi przepisami. Osadzony ma do swojej dyspozycji łóżko, miejsce do spożywania posiłków, odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne. W razie potrzeby wzywa się firmę celem przeprowadzenia dezynsekcji Sprzęty kwaterunkowe podlegają sukcesywnym naprawom. Cele są odpowiednio oświetlone, a nadto skazani mogą za zgodą dyrektora posiadać lampki nocne. Czasowo, tj. w godzinach od 9.00 do 12.00 w dni robocze oraz po 22.00 wyłącza się prąd w gniazdkach. W razie szczególnych okazji, wyłączenie prądu jest przesuwane, by umożliwić np. obejrzenie meczu czy innych wydarzeń sportowych. Z uwagi na zamknięty typ zakładu w celach znajdują się kąski sanitarne, zasłonięta do wysokości 1,2 m. Stan techniczny cel i sanitariatów jest odpowiedni. Przeprowadza się stopniowo remonty cel. O czystość cel dbają sami osadzenia, zakład zapewnia w tym celu odpowiednie środki czystości, otrzymują także środki przeznaczone do higieny osobistej. Powód ma zapewnioną ciepłą kąpiel raz w tygodniu. Wentylacja grawitacyjna w zakładzie jest sprawna. Temperatura w celach regulowana jest przy pomocy automatycznego urządzenia w zależności od temperatury na zewnątrz. Okna są podwójne, na dwóch oddziałach zostały wymienione na plastikowe. Posiłki spełniają wymagania wartości dziennej normy wyżywienia oraz rodzaju diety i są objęte systemem kontroli jakości (...). Powód ma także zapewnioną opiekę lekarską i bezpłatnie otrzymuje lekarstwa, ma zapewnioną możliwość spędzania czasu wolnego poza celą na różnych zajęciach. Wobec powoda nie stosowano niedopuszczalnych form postępowania. Skargi osadzonych nie mają wpływu na rozpatrywanie ich próśb, realizację uprawnień. Aktualnie powód jest zatrudniony za wynagrodzeniem.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd doszedł do przekonania, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. W niniejszej sprawie trzeba mieć na uwadze, że powód odbywał przez większą część karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego. Kara spełnia funkcję represyjną jako odplata za dokonane przestępstwo i dolegliwość dla skazanego (dyskomfort) stanowi jej istotę (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 maja 2009 r. sygn. akt I ACa 247/09). Żądania zmierzające do podwyższenia warunków życia, tak aby odpowiadały one warunkom osób przebywających na wolności, a nawet które zapewniłyby powodowi poziom pobytu na poziomie pod pewnymi względami wyższym niż znaczna część polskiego społeczeństwa są tym samym bezzasadne. O bezprawnym naruszeniu dóbr osobistych, w szczególności godności, może być mowa dopiero, gdy dochodzi do poniżającego i nieludzkiego traktowania, sprzecznego z zasadą humanitaryzmu. Sąd uznał, że z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Zostało wykazane, że jedynie w Zakładzie Karnym w R. powód przejściowo przebywał w przeludnionych celach, jednakże jednostka ta wywiązywała się z obowiązku informowania o tym zjawisku penitencjarnego. Odnośnie pobytu skazanego w Zakładzie Karnym w W., to powód nie przedstawił w tym zakresie jakichkolwiek dowodów, natomiast sam zakład nie dysponował szczegółowymi danymi. Z pewnością w czasie pobytu w zakładzie typu otwartego, ewentualne przeludnienie nie mogło stanowić dla niego znaczącej uciążliwości. Zakład Karny w R. wykazał, iż umieszczanie powoda w zbyt małych celach następowało przy zachowaniu przedstawionych przesłanek. Sam powód przyznał, że jednorazowo zgodził się na przebywanie w okresie 14 dni w celi niezapewniającej ustawowej powierzchni dla każdego skazanego. Jak ustalono, warunki nie zostały dotrzymane jedynie w okresie 5 dni tj. od dnia 15 kwietnia do dnia 20 kwietnia 2010 r. Pomimo bezprawności zachowania pozwanego Zakładu karnego w R., zdaniem Sądu Rejonowego zadośćuczynienie za wskazany okres powodowi nie przysługuje, nie każde bowiem naruszenie dóbr osobistych rodzi prawo do żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kc. Ponadto, przebywanie powoda w przeludnionych celach nie miało charakteru permanentnego, co także rzutuje ocenę, iż stopień dolegliwości odczuwany przez powoda nie był znaczny. Sąd Rejonowy uznał, że niezaprzeczalnym jest, że w zakładach karnych panują surowe warunki, lecz nie prowadzi to do naruszania godności ponad miarę związaną z odbywaniem kary pozbawienia wolności. W miarę możliwości finansowych stan techniczny i sanitarny cel jest poprawiany, stopniowo remontuje się pomieszczenia, a usterki usuwa się na bieżąco. Sprzęt kwaterunkowy wykorzystuje się aż końca okresu używalności. W zakładach karnych zdarzają się problemy z insektami, jednakże pozwani podejmują niezbędne i w miarę możliwości sprawne działania zapobiegawcze, a także doraźne zabiegi. Wyżywienie zapewniane przez pozwanych również odpowiada normom, powód zaś w tym zakresie ograniczył się jedynie do ogólnej skargi na

jego jakość. Sąd zaznaczył, iż trudne warunki nie spowodowały jednak żadnego uszczerbku na zdrowiu u powoda. Odnosnie zarzutów powoda skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Służby Więziennej, to z uwagi brak wskazania konkretnych osób i sytuacji świadczących o poniżającym traktowaniu, jak również zaniechanie próby wykazania podawanych okoliczności, Sąd uznał je za nie zasługujące na uwzględnienie. Ponadto skoro osadzenie powoda przejściowo w warunkach przeludnienia nastąpiło zgodnie z przepisami Kodeksu karnego wykonawczego, było ono zgodne z prawem, za wyjątkiem wykazanego okresu 5 dni, a obiektywne przekonanie powoda, że nastąpiło przy tym naruszenie jego dóbr osobistych, jest bezpodstawne i nie może znaleźć ochrony prawnej przewidzianej w art. 23 i 24 k.c., jak również być podstawą przyznania mu zadośćuczynienia przewidzianego w art. 448 k.c. Na rzecz pełnomocnika powoda - radcy prawnego A. M., ustanowionego z urzędu, zgodnie z art. 223 ust. 1. ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych Sąd przyznał koszty nieopłaconej pomocy prawnej w wysokości 4.579 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 4.428 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Pozwanemu Zakładowi Karnemu w N. przyznano zwrot od Skarbu Państwa kosztów postępowania tj. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w kwocie 3.600 zł, zgodnie ze stawką wynikającą z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W tym zakresie odstąpiono od obciążania powoda niniejszymi kosztami.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w zakresie oddalającym jego roszczenia i przyznającym stronie pozwanej koszty postępowania sądowego, wnosząc co zmianę wyroku i zasądzenie od każdego z pozwanych na rzecz powoda po 22.000zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz kwoty 10.000 zł na rzecz funduszu poszkodowanych w wypadkach, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to art. 232 k.p.c. i 233 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę materiału dowodnego, a to poprzez przyjęcie, iż powodowi nie należy się zadośćuczynienie za doznaną krzywdę; naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów, a to przez przyjęcie w wyroku ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym; oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 30,40,41 ust.4 i 47 Konstytucji poprzez przyjęcie, iż pozwani przy wykonywaniu swoich zadań działali zgodnie z prawem i tym samym powodowi nie należy się zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda w zasadniczej części, tj. żądania głównego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela w całości i uznaje za swoje ustalenia faktyczne i prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, ponieważ ustalenia te znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, które to dowody Sąd ten ocenił w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Orzekając Sąd Rejonowy nie uchybił zasadom logicznego rozumowania, ani też doświadczenia życiowego. Wnioski Sądu pierwszej instancji, co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w sprawie, a zaoficerowanych przez obie strony.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa procesowego objętego regulacją art. 233 k.p.c., stwierdzić należy, że stanowisko prezentowane w apelacji w zasadzie nie można określić jako zarzut, lecz polemikę z ustaleniami zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Odwoławczego, skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd I instancji uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego. To bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające wyłącznie przekonanie skarżącego o innej, niż przyjął Sąd Rejonowy wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu, a z takim sformułowaniem treści apelacji mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Na uwzględnienie nie zasługują zarzuty naruszenia prawa materialnego podniesione przez apelującego, gdyż podkreślić należy, że niezbędnym warunkiem uzasadniającym uznanie za zasadne powództwa o zadośćuczynienie jest doznanie krzywdy przez osobę, która z takim roszczeniem wystąpiła. Analizując zebrany w sprawie materiał

dowodowy, stanowiący podstawę ustaleń faktycznych zaskarżonego orzeczenia, jak również aktualne orzecznictwo w tym zakresie, zarówno Sądu Najwyższego, jak i Sądu Apelacyjnego w Katowicach, stwierdzić należy, że nie w każdym wypadku stwierdzenie naruszenia dóbr osobistych wymaga zasądzenia odpowiedniego zadośćuczynienia. Ocena zasadności powództwa w tym przedmiocie możliwa jest dopiero po rozważeniu wszystkich okoliczności dotyczących warunków odbywania przez pokrzywdzonego tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności (wyrok Sądu Najwyższego z 14 czerwca 2012r., sygn. I CSK 489/11, Lex nr 1212799). W podobnym zakresie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 6 grudnia 2011r. sygn. I ACa 650/11 (Biul.SAKa 2012/2/25-26) stwierdzając, że sam fakt przeludnienia nie daje automatycznie podstawy do przyjęcia, iż zostały spełnione przesłanki do zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Wynika to wprost z istotnej przesłanki omawianej regulacji, a mianowicie "wyrządzenia krzywdy na skutek naruszenia dóbr osobistych", a także zwrotu "może" stanowiącego element uznania sądu. Nie oznacza to oczywiście dowolności, lecz wskazany element uznania daje wyraz możliwości wyboru orzekania, zdeterminowany przesłankami, których ustawodawca wprawdzie nie precyzuje, ale są one możliwe do określenia w każdym indywidualnym zespole okoliczności konkretnej sprawy. Taka struktura przepisu, podobnie, jak w innych analogicznych wypadkach, mająca cechy normy "pozytywnej", jak i jednocześnie "negatywnej" w swej treści zawiera możliwość zarówno pozytywnego, jak i negatywnego rozstrzygnięcia przez sąd. Na jej podstawie, w razie spełnienia się przesłanek faktycznych, nie nazwanych w hipotezie, sąd albo uwzględni powództwo o zadośćuczynienie, albo je oddali.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego niniejszej sprawy wskazać należy, iż umieszczenie w celi przepełnionej musi być połączone z jednoczesnym naruszeniem podstawowych standardów odbywania kary, tymczasem powód nie wykazał, że przebywał w nieodpowiednich warunkach bytowych czy też sanitarnych, sprzecznych przepisami prawa. Pozwani natomiast obalili domniemanie z art. 24 k.c. naruszenia jego dóbr, wykazując zaofiarowanymi dowodami, że wobec powoda stosowano warunki pobytu w zakładach karnych, zgodne z regulacją prawną, zatem bez cech bezprawności i naruszających jego godność. W niniejszej sprawie brak było podstaw do przyjęcia, że powód odbywał karę w warunkach sprzecznych z ogólnie przyjętymi w tym zakresie normami. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a zwłaszcza z przesłuchania stron oraz dokumentów przedstawionych przez pozwanych wynika, że w jednostkach pozwanych nie doszło do naruszenia zasad i warunków odbywania kary przez osadzonych. Równocześnie należy zauważyć, iż powód w okresie pobytu u pozwanych jednorazowo zgodził się na przebywanie w okresie 14 dni w celi niezapewniającej ustawowej powierzchni dla każdego skazanego, a warunki wymagane co do powierzchni określonej jako minimalna dla osadzonych, nie zostały dotrzymane wobec powoda jedynie w okresie 5 dni. Oznacza to zatem, iż powód przez okres pobytu u pozwanego akceptował niejako warunki bytowe w jakich się znalazł i wbrew temu co twierdzi, warunki te nie wpłynęły w sposób negatywny na stan jego zdrowia tak fizycznego jak i psychicznego. Powód, co do złych warunków bytowych cel mieszkalnych, nie przedstawił jakichkolwiek dowodów ze źródeł osobowych, także z dokumentów stwierdzających okoliczność, np. poddania się przez niego leczeniu, czy też konieczności skorzystania z usług psychologa czy psychoterapeuty. Trafnie zatem przyjęto w zaskarżonym orzeczeniu, iż pobyt w placówkach pozwanych nie wpłynął negatywnie na stan jego zdrowia. Przedstawiony przez pozwanych materiał dowodowy jednoznacznie wykazuje, iż w placówkach pozwanych nie doszło do naruszenia podstawowych standardów odbywania kary pozbawienia wolności przez skazanych. Zawarte w apelacji powoda twierdzenia przeciwne nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu, na który się powołuje, spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Powód zatem, kwestionując przedstawione przez pozwanych okoliczności i materiały dowodowe, powinien złożyć własne dowody, które po przeprowadzeniu mogłyby stanowić podstawę do poczynienia przez Sąd Rejonowy odmiennych ustaleń faktycznych, niż dokonane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z możliwości takiej, przewidzianej w art. 3 k.p.c., powód skutecznie nie skorzystał. W konsekwencji należało uznać, iż Sąd pierwszej instancji dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego i ustalając stan faktyczny sprawy, nie dopuścił się przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Okręgowy uznał, iż apelacja powoda co do żądania zasądzenia od pozwanych kwot określonych pozwem, nie zasługuje na uwzględnienie.

Zaskarżone orzeczenie musiało jednakże ulec zmianie w zakresie przyznania Zakładowi Karnemu w N. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego kwoty 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Rejonowy odstępując od obciążania powoda kosztami postępowania, w myśl art. 102 k.p.c., niezasadnie przyznał temu pozwanemu od Skarbu Państwa zwrot kosztów zastępstwa procesowego, albowiem odstąpienie od obciążania kosztami zwalnia stronę od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi procesowemu, a brak jest regulacji prawnej przewidującej przyznanie wskazanej należności od Skarbu Państwa, nie będącego stroną przeciwną dla pozwanego Skarbu Państwa Zakładu Karnego w N..

Z uwagi na powyższe - na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmieniono zaskarżony wyrok we wskazanym zakresie, orzekając jak w punkcie 1 sentencji.

Oddalono apelację powoda w pozostałej części jako niezasadnioną, orzekając zgodnie z art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego w zakresie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu apelacyjnym postanowiono w oparciu o art. 108 § 1 k.p.c. i na podstawie § 11 ust. 1 pkt 25 w związku z § 13 ust. 1 pkt 1 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Tomasz Tatarczyk SSO Krystyna Hadryś